

Bryssel 8.1.2014
COM(2013) 938 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kertomus energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista annetun direktiivin 2006/32/EY ja hyötylämmön tarpeeseen perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämisestä sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2004/8/EY soveltamisen edistymisestä

{SWD(2013) 541 final}

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Kertomus energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista annetun direktiivin 2006/32/EY ja hyötylämmön tarpeeseen perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämisestä sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2004/8/EY soveltamisen edistymisestä

JOHDANTO

Energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista annetun direktiivin 2006/32/EY¹ (energiapalveludirektiivi) tarkoituksena on parantaa energian loppukäytön kustannustehokkuutta säätämällä tarvittavista ohjeellisista tavoitteista ja kannustimista sekä institutionaalisista, taloudellisista ja oikeudellisista kehyksistä energian tehokasta loppukäyttöä haittaavien markkinaesteiden ja -puutteiden poistamiseksi. Sen tavoitteena on myös luoda edellytykset energiapalvelumarkkinoiden kehittämiselle ja edistämiseksi sekä energiansäästöohjelmien ja muiden energian loppukäytön tehokkuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiselle.

Energiapalveludirektiiviä sovelletaan energian jakeluun ja vähittäismyyntiin, energian loppukäytön tehokkuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamiseen, lukuun ottamatta EU:n päästökauppajärjestelmään sisältyviä toimia ja jossain määrin asevoimia. Direktiivi koskee verkossa siirrettävien energiankantajien, kuten sähkön ja maakaasun, vähittäismyyntiä, tarjontaa ja jakelua sekä muita energiatyyppejä, kuten kaukolämpöä, lämmitysöljyä, kivi- ja ruskohiiltä, maa- ja metsätaloudesta peräisin olevia energiatuotteita ja liikennepolttoaineita.

Energiapalveludirektiivin 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden oli laadittava toinen energiatehokkuutta koskeva toimintasuunnitelma ja annettava se komissiolle tiedoksi viimeistään 30. kesäkuuta 2011².

Energiapalveludirektiivin 14 artiklan 5 kohdan mukaan komission oli arvioitava energiatehokkuutta koskevien toimintasuunnitelmien perusteella, miten pitkälle jäsenvaltiot olivat edistyneet kansallisen ohjeellisen energiansäästötavoitteensa saavuttamisessa.

Tässä kertomuksessa komissio siis saattaa loppuun toisia energiatehokkuutta koskevia toimintasuunnitelmia koskevan arviointi- ja raportointivelvoitteensa, josta säädetään energiapalveludirektiivin 14 artiklan 5 kohdassa. Kertomus ilmestyy suunniteltua myöhemmin, koska kaikki jäsenvaltiot eivät toimittaneet energiatehokkuutta koskevaa toimintasuunnitelmaa energiapalveludirektiivissä säädettyssä määräajassa.

Tehokas yhteistuotanto tarjoaa merkittäviä energiansäästömahdollisuuksia EU:ssa, koska myös sähköntuotannossa syntyvä lämpö käytetään hyödyksi. Tätä mahdollisuutta ei vielä täysin hyödynnetä. Hyötylämmön tarpeeseen perustuvan sähkön ja lämmön yhteistuotannon edistämisestä sisämarkkinoilla annetulla direktiivillä 2004/8/EY³ (yhteistuotantodirektiivi) pyritään helpottamaan yhteistuotantolaitosten rakentamista ja toimintaa energian säästämiseksi ja ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Yhteistuotantodirektiivillä olisi lyhyellä aikavälillä

¹ EUVL L 114, 27.4.2006, s. 64.

² Kroatialta ei edellytetty energiatehokkuutta koskevaa toimintasuunnitelmaa energiapalveludirektiivin nojalla, koska velvoite asetettiin ennen Kroatian liittymistä EU:hun, mutta se toimitti silti suunnitelman huhtikuussa 2013.

³ EUVL L 52, 21.2.2004, s. 50.

mahdollistettava nykyisten yhteistuotantolaitosten toiminnan vakiinnuttaminen ja uusien laitosten edistäminen sekä pitemmällä aikavälillä luotava tarvittavat puitteet tehokkaalle ja päästöjä vähentävälle yhteistuotannolle.

Yhteistuotantodirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden oli julkaistava kertomus, jossa ne esittävät alkuperätakuusta, kansallisista mahdollisuuksista tehokkaaseen yhteistuotantoon ja yhteistuotantoon liittyvästä nykyisestä lainsäädännöstä tekemiensä analyysien ja arviointien tulokset.

Yhteistuotantodirektiivin 11 artiklan mukaan komissio antaa määräajoin kertomuksen siitä, miten yhteistuotantodirektiivin tavoitteiden saavuttamisessa on edistytty. Tällä kertomuksella vastataan kyseiseen vaatimukseen. Se ilmestyy suunniteltua myöhemmin, koska kaikki jäsenvaltiot eivät toimittaneet kertomuksiaan yhteistuotantodirektiivissä säädetyssä määräajassa.

On huomattava, että energiapalvelu- ja yhteistuotantodirektiivit kumotaan lähes kokonaan energiatehokkuusdirektiivillä⁴ 5. päivästä kesäkuuta 2014. Jäsenvaltioiden velvoite asettaa energiapalveludirektiivin 4 artiklan mukainen tavoite kumotaan kuitenkin vasta 1. tammikuuta 2017.

Tähän kertomukseen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa (SWD(2013) 541 final) käsitellään tarkemmin sekä energiapalvelu- että yhteistuotantodirektiivin soveltamista jäsenvaltioissa ja arvioidaan energiatehokkuuden edistymistä energiatoimituksissa ja energian loppukäytössä. Lisäksi siinä esitetään yksityiskohtainen analyysi kunkin jäsenvaltion energiatehokkuutta koskevasta toimintasuunnitelmasta.

ENERGIAN LOPPUKÄYTÖN TEHOKKUUDESTA JA ENERGIAPALVELUISTA ANNETUN DIREKTIIVIN 2006/32/EY TÄYTÄNTÖÖNPANO

Energiapalveludirektiivin mukaan jäsenvaltioiden on asetettava ja pyrittävä saavuttamaan vuoteen 2016 mennessä kansallinen ohjeellinen energiansäästötavoite, joka on vähintään yhdeksän prosenttia loppuenergiasta⁵. Useimmat energiapalveludirektiivin säännökset on korvattu energiatehokkuusdirektiivin yksityiskohtaisemmilla säännöksillä. Yhdeksän prosentin energiansäästötavoitteeseen liittyvät vaatimukset kumotaan kuitenkin vasta vuonna 2017. Vaikka energiapalveludirektiivissä asetetun tavoitteen laskelmat ja laskentamenetelmät ovat hyvin erilaiset, sitä olisi pidettävä välitavoitteena, jolla edistetään EU:n asettamaa kunnianhimoista tavoitetta vähentää energiankulutusta 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä.

Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa tärkeimmät hyväksytyt ja suunnitteilla olevat energiatehokkuustoimenpiteet. Kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden energiapalveludirektiivin mukaisesti vuosina 2011–2012 toimittamien toisten energiatehokkuutta koskevien toimintasuunnitelmien kattavuus, kansallisten politiikkatoimien kuvauksen taso ja avainalojen käsittely, voidaan todeta, että kyseisten suunnitelmien kokonaislaatu oli yleisesti ottaen paljon korkeampi kuin vuosina 2007–2008 toimitettujen ensimmäisten energiatehokkuutta koskevien toimintasuunnitelmien. Tämä näkyi myös niissä energiansäästöissä, joita jäsenvaltiot odottivat

⁴ Energiatehokkuudesta annettu direktiivi 2012/27/EU, EUVL L 315, 14.11.2012, s. 1.

⁵ Direktiivin liitteen I mukaan jäsenvaltioiden on käytettävä tavoitteensa laskemiseen energian kotimaisen vuotuisen keskimääräisen loppukulutuksen määrää kyseisen direktiivin täytäntöönpanoa edeltävän viimeisimmän viisivuotijakson aikana.

saavuttavansa panemalla täytäntöön toisiin energiatehokkuutta koskeviin toimintasuunnitelmiin sisältyvät uudet toimenpiteet.

Koska energiapalveludirektiivissä painotetaan energian loppukäytössä saatavia säästöjä ja energiapalveluja – pois lukien useimmat tarjontapuolen energiatehokkuustoimenpiteet ja päästökauppajärjestelmään osallistuvien toimijoiden energiatehokkuuden parantamistoimenpiteet – monet jäsenvaltiot antavat toisissa energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa tietoja toimista, joita ne ovat toteuttaneet tai suunnitelleet parantaakseen energiatoimitusten energiatehokkuutta. Energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa kuvaillaan myös erilaisia energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä, jotka ulottuvat energiapalveluja laajemmalle.

Suurin yksittäinen osuus EU:n energiansäästöpotentiaalista muodostuu rakennuksista, ja alan energiatehokkuuden parantaminen kuuluu jäsenvaltioiden ensisijaisiin tavoitteisiin. Lähes kaikki jäsenvaltiot antoivat toisissa energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa selvityksen toimenpiteistä, jotka koskivat sekä suunnitteilla että olemassa olevia rakennuksia ja asuin- ja palvelurakennuksia⁶. Rakennuksia koskevan sääntelyn ja toimien ansiosta saadut säästöt muodostavat merkittävän osan jäsenvaltioiden kokonaissäästöistä, joihin on joissain tapauksissa laskettu mukaan vuodesta 1995 täytäntöön pantujen säädösten tuloksena kertyneitä varhaisia säästöjä. Ensimmäisen raportointikauden tavoin asuntosektorilla on keskeinen osa myös toisissa energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa, joissa 17 jäsenvaltiota on ilmoittanut laajoista rakennusten peruskorjaussuunnitelmista.

Osa jäsenvaltioista ottaa säästölaskelmissaan huomioon tiettyjen energiatehokkuutta koskevien EU:n säädösten – kuten ekologista suunnittelua ja energiamerkintöjä koskevien täytäntöönpanoasetusten – vaikutukset.

Useat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet käyttäneensä energiansäästötoimenpiteiden rahoittamiseen EU:n varoja sekä Kioton pöytäkirjan mukaisten sallittujen päästömääräyksiköiden myynnistä saatuja tuloja⁷. Samaan aikaan toimet, joilla pyritään kasvattamaan yksityisen sektorin rahoitusosuutta energiatehokkuuden parannuksista, ovat lisääntymässä koko EU:n alueella.

Lupaavien horisontaalisten toimenpiteiden määrä on kasvanut toisella raportointikaudella. Tämän suuntauksen mukaisesti energiansäästövelvoitteet muodostavat nyt pääosan energiansäästöjen vauhdittamistoimista. Viisi jäsenvaltiota ilmoitti jo ottaneensa käyttöön nk. valkoisten todistusten järjestelmän⁸. Kaksi jäsenvaltiota ilmoittaa toisessa energiatehokkuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa tällaisten järjestelmien tulevasta käyttöönotosta. Myös energiapalveluyritykset (ns. ESCO-toimijat) säilyttävät avainasemansa energiatehokkuuden rahoittamisessa EU:ssa. Tästä syystä useat jäsenvaltiot ilmoittavat asettavansa saataville mallisopimuksia energiapalveluja varten, ottavansa käyttöön lainsäädäntöä tai poistavansa oikeudellisia esteitä, jotka haittaavat energiapalveluyritysten mahdollisuutta osallistua julkisen sektorin energiapalveluihin. Samalla on todettava, että kuten ensimmäisellä raportointikaudella

⁶ Ks. tähän kertomukseen liittyvän asiakirjan SWD(2013) 541 final) ”Progress Report on energy efficiency in the European Union” (Kertomus energiatehokkuuden edistymisestä Euroopan unionissa) 3.2 kohta.

⁷ Ks. tähän kertomukseen liittyvän asiakirjan SWD(2013) 541 final) 4 jakso.

⁸ Valkoiset todistukset ovat riippumattomien sertifiointilaitosten antamia todistuksia, joilla vahvistetaan oikeaksi markkinatoimijoiden esittämät energiatehokkuutta parantavien toimien seurauksena saavutetut energiansäästöt (energiapalveludirektiivin 3 artiklan s alakohta).

havaittiin, monien energiapalveluyrityksiin liittyvien toimenpiteiden yhteydessä annetaan vain niukasti tietoja konkreettisista toimista, joita aiotaan toteuttaa.

Jäsenvaltioiden ilmoittamat loppuenergian kokonaissäästöt vuodelta 2010 olivat noin 59 Mtoe (miljoonaa öljykvivalenttitonnia). Määrä on noin 35 prosenttia korkeampi kuin ne energiansäästöjä koskevat yhteenlasketut välitavoitteet, joita 27 jäsenvaltiota asetti vuonna 2008 toimitetuissa ensimmäisissä energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa. Välijaksolla ilmoitettujen säästöjen määrä vaihtelee: Liettuassa se on 1,8 prosenttia viitekulutuksesta, Saksassa ja Ruotsissa lähes yhdeksän prosenttia. Kaksi viimeksi mainittua valtiota on käytännössä saavuttanut energiapalveludirektiivissä vuodelle 2016 asetetun ohjeellisen tavoitteen välijakson lopussa.

Loppuenergian kokonaissäästöennuste vuodelle 2016 on noin 132 Mtoe⁹, mikä ylittää selvästi yhdeksän prosentin ohjeellisen tavoitteen (89 Mtoe). Ennustetut säästöt ovat suurimmat Espanjassa ja Saksassa, kun taas neljä jäsenvaltiota määrittää vuoden 2016 säästöjen suuruudeksi alle yhdeksän prosenttia energian viitekulutuksesta. Jäsenvaltioiden säästötietojen vertailussa on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon ilmoitettujen ja ennustettujen määrien lisäksi säästöjen laskentamenetelmät. Säästöjen suuruuden määrittämiseen käytettiin monia erilaisia menettelyjä. Näin ollen alla olevan taulukon 1 luvut antavat vain summittaisen kuvan EU:n todellisesta säästöä tuovasta vaikutuksesta. Kansallisia menettelytapoja tarkastellaan tarkemmin tähän kertomukseen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa.

Kuten edellä esitetty yleiskatsaus energiatehokkuuden kehittämisestä EU:ssa osoittaa, energiapalveludirektiivissä säädettyjen ensimmäisen ja toisen raportointikauden välillä on tapahtunut paljon myönteistä kehitystä. Komission laatiman ohjeistuksen ja mallin yleinen käyttö on parantanut energiatehokkuutta koskevien toimintasuunnitelmien kokonaislaatua. Monet jäsenvaltiot voisivat kuitenkin parantaa kertomuksia entisestään antamalla tarkempaa tietoa toimenpiteistä ja niiden käytännön toteutuksesta sekä selventämällä energiansäästöjen suuruuden määrittämiseen käytettyjä menetelmiä. Toinen raportointikausi osoittaa, että on edelleen parantamisen varaa siinä, miten jäsenvaltiot voivat energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa antaa tietoa sen osoittamiseksi, pystyvätkö ne saavuttamaan energiansäästötavoitteet ja millä keinoin.

⁹ Ks. tähän kertomukseen liittyvän asiakirjan SWD(2013) 541 final) 4.9 jakso ja taulukko 10.

Taulukko 1: Energiatohokkuutta koskevan toimintasuunnitelman loppuenergian säästötavoitteet ja -ennusteet vuodelle 2016 ja ilmoitetut säästöt vuodelta 2010

Jäsenvaltio	Loppuenergian säästötavoite 2010 (primäärienergiaekvivalentti kursiivilla)		Ilmoitettu loppuenergian säästö 2010 (primäärienergiaekvivalentti kursiivilla)		Loppuenergian säästöennuste 2016 (primäärienergiaekvivalentti kursiivilla)	
	Mtoe	%:a viitekulutuk- sesta	Mtoe	%:a viitekulutuk- sesta	Mtoe	%:a viitekulutuk- sesta
Itävalta	0,428	2,0 %	1,180	5,5 %	1,874	8,8 %
Belgia	0,789	3,0 %	1,301	4,9 %	2,985	11,4 %
Bulgaria ¹⁰	0,209	3,0 %	0,305	4,4 %	1,066	15,3 %
Kypros ¹¹	0,060	3,3 %	0,066	3,6 %	0,191	10,4 %
Tšekki ¹²	0,355	1,8 %	0,532	2,7 %	1,596	8,2 %
Tanska	0,449	3,0 %	0,664	4,4 %	1,285	8,6 %
Viro	0,061	2,3 %	0,079	3,0 %	0,213	8,1 %
Suomi	0,507	3,0 %	1,040	6,1 %	2,123	12,5 %
Ranska	5,000	3,8 %	5,159	3,9 %	18,000	13,5 %
Saksa	12,181	6,1 %	17,937	9,0 %	33,868	17,1 %
Kreikka ¹³	0,439	2,8 %	0,794	5,1 %	1,415	9,0 %
Unkari	0,152	1,0 %	0,293	1,9 %	1,371	9,0 %
Irlanti	0,559	4,5 %	0,523	4,2 %	1,576	12,6 %
Italia	3,066	2,7 %	4,102	3,6 %	10,880	9,6 %
Latvia	0,006	0,2 %	0,294	8,8 %	0,299	9,0 %
Liettua	0,054	1,5 %	0,067	1,8 %	0,341	9,4 %
Luxemburg	0,045	2,7 %	0,128	7,6 %	0,238	14,1 %
Malta	0,011	3,0 %	0,014	3,8 %	0,033	9,0 %
Alankomaat	0,978	2,0 %	2,278	4,7 %	6,416	13,1 %
Puola	1,021	2,0 %	3,037	5,9 %	5,779	11,3 %
Portugali	0,344	1,9 %	0,662	3,6 %	2,240	12,2 %

¹⁰ Bulgarian vuoden 2016 luvut ovat energiatohokkuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa ilmoitettuja alhaalta ylös -laskentamenetelmän mukaisia kokonaissäästöjä.

¹¹ Kyproksen, Irlannin ja Alankomaiden luvut ilmoitetaan primäärienergiaekvivalenttina. Koska energiapalveludirektiivissä ei erikseen määritellä ”primäärienergian” tai ”loppuenergian” säästöjä, jäsenvaltioiden toimittamat luvut perustuvat niiden omiin määritelmiin.

¹² Tšekki ei ilmoita selvästi väljaksolla saavutettuja säästöjä. Yllä taulukossa esitetty vuoden 2010 luku on yksi kolmasosa vuoden 2016 ennusteesta.

¹³ Kreikka otti huomioon laskusuhdanteen vaikutukset mukauttamalla ylhäältä alas -menetelmällä laskettua väljajakson säästöjen hyvin korkeaa määrää, jotta todennäköisesti saavutettavien säästöjen vaihteluväli olisi totuudenmukaisempi. Taulukossa esitetty vuoden 2010 luku vastaa vaihteluvälin alhaisinta lukua. Vuoden 2016 energiansäästöistä ei ole tehty selvää ennustetta. Taulukossa annetun oletusarvon mukaan Kreikka saavuttaa yhdeksän prosentin ohjeellisen tavoitteen.

	Loppuenergian säästötavoite 2010 (primäärienergiaekvivalentti kursiivilla)		Ilmoitettu loppuenergian säästö 2010 (primäärienergiaekvivalentti kursiivilla)		Loppuenergian säästöennuste 2016 (primäärienergiaekvivalentti kursiivilla)	
Jäsenvaltio	Mtoe	%:a viitekulutuk- sesta	Mtoe	%:a viitekulutuk- sesta	Mtoe	%:a viitekulutuk- sesta
Romania ¹⁴	0,940	3,0 %	2,222	7,1 %	2,800	9,0 %
Slovakia	0,224	3,0 %	0,668	9,0 %	0,671	9,0 %
Slovenia	0,102	2,5 %	0,101	2,5 %	0,591	14,5 %
Espanja ¹⁵	2,179	3,0 %	4,720	6,5 %	13,126	18,1 %
Ruotsi	2,003	6,3 %	2,846	9,0 %	4,626	14,6 %
Yhdistynyt kuningaskunta	11,737	9,0 %	8,547	6,6 %	17,816	13,7 %

Toisissa energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa ilmoitetut saavutetut ja ennustetut kokonaissäästöt ovat suurempia kuin muiden energiatehokkuuden parantumista osoittavien indikaattoreiden arvot. Toisten energiatehokkuutta koskevien toimintasuunnitelmien mukaan pääasiassa ylhäältä alas -indikaattoreita käyttävien jäsenvaltioiden energiatehokkuus on parantunut 6,6 prosenttia kolmen vuoden välillä (2007–2010) tai niiden viitekulutus on parantunut vuosittain keskimäärin yli 2,1 prosenttia. Kyseinen luku on ristiriidassa sen kanssa, että loppuenergian intensiteetin keskimääräinen alenema on kasvanut 1,2 prosenttia mitattuna Odyssee-hankkeessa¹⁶ vuosilta 2000–2009. Energiatehokkuutta koskevista toimintasuunnitelmista ilmenevää vuosittaisen parantumisen merkittävää lisäystä ei voida täysin selittää aktiivisemmalla toimintapolitiikalla, vaan siihen ovat vaikuttaneet myös täydentävät rakenteelliset ja tilastolliset tekijät sekä epä johdonmukaiset ja päällekkäiset tiedot laskettaessa eri kansallisten toimenpiteiden kokonaisvaikutuksia.

Niillä jäsenvaltioilla, jotka määrittävät ilmoitettujen säästöjensä arvot enimmäkseen alhaalta ylös -menetelmillä tai toimenpidekohtaisilla menetelmillä, säästöt ovat 5,1 prosenttia energian viitekulutuksesta vuoteen 2010 saakka. Myös tämä luku vaikuttaa suurelta kun otetaan huomioon, että ylhäältä alas -menetelmistä poiketen alhaalta ylös -menetelmällä saaduista luvuista pitäisi jättää pois ns. autonomiset säästöt, vaikka niihin sisältyykin joitain aikaisempia säästöjä. Vaarana on myös, että useiden poliittisten toimenpiteiden ansiosta säästetty kWh-määrä lasketaan mukaan kahdesti.

¹⁴ Romania ei ole antanut säästöennustetta vuodelle 2016. Vuodelle 2016 annettu luku vastaa energiapalveludirektiivissä asetettua yhdeksän prosentin ohjeellista tavoitetta.

¹⁵ Energiapalveludirektiivin yhdeksän prosentin tavoitteen laskentatapa jää epäselväksi Espanjan energiatehokkuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa.

¹⁶ EU:n rahoittama energiatehokkuusindikaattoreita koskeva hanke (<http://www.odyssee-indicators.org/>), jossa käytetään vastaavia ylhäältä alas -menetelmiä kuin monien jäsenvaltioiden toisissa energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa.

Taulukko 2: Yleiskatsaus toiseen energiatehokkuutta koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvistä tarjontapuolen toimenpiteistä¹⁷

Jäsenvaltio	Sähkön siirrosta ja jakelusta johtuvan hävikin torjuntatoimenpiteet	Tehokasta yhteistuotantoa edistävät toimenpiteet	Muiden tehokkaiden tuotantolaitosten, kuten tuuli- ja aurinkovoimaloiden, priorisointitoimenpiteet	Kaukolämpöä tai sen tehokkuuden parantamista edistävät toimenpiteet	Kuormituksen hallinnan edistämistoimenpiteet	Älykkäiden verkkojen edistämis- tai kehittämistoimenpiteet	Öljyn- ja kaasuntoimituksen tehostamistoimenpiteet	Tarjontapuolen säästöjä edistävät vapaaehtoiset sopimukset	Toimenpiteet tarjoajien välisen kilpailun lisäämiseksi
AT		X		X					
BE		X ¹⁸							
BG	X	X		X		X			
CY	X	X	X						
CZ		X	X	X					
DK	X			X ¹⁹			X	X	
EE	X	X		X			X		X
FI								X	
FR						X			
DE		X ²⁰							X
GR	X	X	X	X					
HU				X					
IE	X		X		X	X		X	X
IT	X	X	X			X			
LT	X	X	X	X		X	X		
LV		X							
LU		X							
MT	X	X				X			
NL		X							
PL	X			X		X			
PT		X							
RO									
SK		X							
SI		X	X	X		X		X	
ES		X	X						
SE				X		X			
UK						X			

¹⁷ Taulukon esimerkit ainoastaan kuvaavat sitä, että jäsenvaltiot ovat toteuttaneet erityyppisiä toimenpiteitä toisissa energiatehokkuutta koskevissa toimintasuunnitelmissa. Rastien määrä ei ole sidoksissa toiseen energiatehokkuutta koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden kattavuuteen tai laatuun.

¹⁸ Vallonian, Flanderin ja Brysselin alueita varten on omia toimenpiteitä.

¹⁹ Mainitusta toimenpiteestä tai strategiasta ei ole annettu tarkempia tietoja.

²⁰ Energiatehokkuutta koskevassa toimintasuunnitelmassa kuvatut sähkön ja lämmön yhteistuotantoon liittyvät toimet painottuvat pääasiassa loppukäyttöön tai mikroyhteistuotantolaitoksiin.

SÄHKÖN JA LÄMMÖN YHTEISTUOTANNOSTA ANNETUN DIREKTIIVIN 2004/8/EY TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tehokkaalla yhteistuotannolla tarkoitetaan lämpöenergian ja sähkö- tai mekaanisen energian samanaikaista tuottamista samassa prosessissa. Sen tarjoamaa merkittävää energiansäästöpotentiaalia ei ole EU:ssa juurikaan hyödynnetty. Yhteistuotantodirektiivissä on näin ollen tavoitteena vahvistaa yhteinen avoin kehys yhteistuotantolaitosten perustamisen edistämiseksi ja helpottamiseksi. Lyhyellä aikavälillä direktiivillä olisi voitava vakiinnuttaa nykyisten yhteistuotantolaitosten toimintaa ja edistää uusia laitoksia. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä direktiivillä olisi luotava tarvittavat puitteet tehokkaalle yhteistuotannolle hiilidioksidin ja muiden aineiden päästöjen vähentämiseksi ja kestävä kehityksen edistämiseksi.

Yhteistuotantodirektiivin mukaan jäsenvaltioiden oli analysoitava kansalliset mahdollisuudet tehokkaaseen yhteistuotantoon, arvioitava esteet ja hallinnolliset puitteet sekä määritettävä alkuperätakuujärjestelmien luotettavuus (yhteistuotantodirektiivin 10 artiklan 1 kohta). Jäsenvaltioiden oli 21. päivästä helmikuuta 2007 alkaen arvioitava joka neljäs vuosi, miten tehokkaan yhteistuotannon osuuden lisääminen energiahuollossa on edistynyt. Jäsenvaltioiden oli 11. lokakuuta 2011 mennessä julkaistava edistymistä koskeva toinen kertomus, ja komissio arvioi yhteistuotantodirektiivin soveltamista kyseisten kertomusten perusteella. Kaikki jäsenvaltiot noudattivat velvoitetta analysoida kansalliset yhteistuotantomahdollisuutensa ja niitä haittaavat esteet sekä hallinnolliset puitteensa, mukaan luettuna alkuperätakuujärjestelmä. Kaikki jäsenvaltiot ovat myös toimittaneet ensimmäisen ja toisen edistymistä koskevan kertomuksen yhteistuotantodirektiivin vaatimusten mukaisesti, tosin osa kertomuksista on ollut myöhässä. Jotta kertomusten laatiminen helpottuisi ja niissä annetut tiedot olisivat vertailukelpoisia, komissio laati jäsenvaltioille vapaaehtoisia malleja ja kyselylomakkeita, mutta osa jäsenvaltioista ei käyttänyt niitä tai ei antanut niissä kaikkia tietoja. Tämä on johtanut eroavuuksiin laadussa, kattavuudessa ja menetelmissä. Siksi kansallisten kertomusten tiedot siitä, miten tehokkaan yhteistuotannon osuuden lisäämisessä on edistytty, eivät useinkaan ole vertailukelpoisia, ja niiden tarkkuus ja kattavuus vaihtelevat. Tämä pätee myös kansallisiin analyysihin yhteistuotantopotentiaalista.

Vaikka yhteistuotantodirektiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, joissakin jäsenvaltioissa alkuperätakuujärjestelmä tai tehokkaasta yhteistuotannosta saatavan sähkön määrän laskentamenetelmät eivät vielä olleet täysin käyttövalmiita vuonna 2010, tai niiden hyödyntäminen käytännössä on ollut vähäistä. Kansalliset verkkojärjestelmäsäännöt, jotka koskevat tehokkaan yhteistuotannon verkkoon liittämistä ja pääsyä, on pantu täytäntöön useilla eri tavoilla ja niissä on suuria eroja. Vaikka verkkoa koskevien sääntöjen objektiivisuutta ja läpinäkyvyyttä on pystytty lisäämään, liittämisaikataulut ja maksuehdot ovat vieläkin usein monimutkaisia ja hankalia etenkin hajautetun yhteistuotannon kannalta.

Jäsenvaltioilla oli myös velvollisuus arvioida yhteistuotannon esteitä. Jäsenvaltiot määrittivät yhteistuotannon tavanomaisimmiksi esteiksi polttoaineen hinnat, lämmityksen ja jäähdytyksen kysynnän, monimutkaisen lainsäädännön sekä sen, ettei yhteistuotannon tukena ole edistämistoimenpiteitä ja sähköverkkoon pääsyä koskevia sääntöjä. Muita merkittäviä esteitä olivat taloudellinen riski, päästökauppajärjestelmästä johtuvat epävarmuustekijät, (lämmitys)infrastruktuurin ja taloudellisten voimavarojen puute, riittämätön tietoisuus ja tiettyjen tekniikoiden kehittämättömyys.

Toisissa edistymistä koskevissa kertomuksissaan useimmat jäsenvaltiot antoivat tietoa yhteistuotannon tukijärjestelmistään, vaikka näiden tietojen antaminen ei ollut lakisääteistä. Syöttötariffit, hintalisät tai yhteistuotannon taattu ostohinta olivat yleisimmin käytetyt tukimuodot vuoteen 2010 jatkuneella raportointikaudella, ja niitä käytettiin 17 jäsenvaltiossa. Näihin hintatukimekanismeihin yhdistettiin pääomatukia 15 jäsenvaltiossa. Monissa jäsenvaltioissa hyödynnettiin myös energia- ja yritysverohelpotuksia ja nopeutettuja verovähennyksiä. Osa jäsenvaltioista yhdisti useita tukimekanismeja kytkemällä toisiinsa esimerkiksi sertifiointeja ja kiintiöjärjestelmiä (neljä jäsenvaltiota). Kansallisten tukijärjestelmien laajuus, ehdot ja kesto vaihtelivat suuresti. Tukijärjestelmät koskivat usein tiettyä yhteistuotantosegmenttiä, esimerkiksi polttoainetta (kuten biomassa) tai kapasiteettia (esimerkiksi alle 10 MW)²¹.

Tehokkaan yhteistuotannon osuuden lisääminen on edistynyt vain vähän yhteistuotantodirektiivin tultua voimaan vuonna 2004. Yhteistuotannon osuus kokonaissähköntuotannosta EU-27:ssä kasvoi 10,5 prosentista 11,2 prosenttiin vuosina 2004–2011. Absoluuttisesti mitattuna yhteistuotantoon perustuva sähköntuotanto on lisääntynyt 38 TWh²²: 337 TWh:sta 375 TWh:iin vuosina 2004–2011.

Yhteistuotantodirektiivin 10 artiklan mukaisesti toimitetuissa kansallisissa kertomuksissa kuvataan tilannetta vuoteen 2010 saakka, ja niiden painopiste on vuodesta 2008 alkaneessa kaudessa. Kertomusten perusteella tehokkaaseen yhteistuotantoon perustuvan sähköntuotannon kokonaiskehitys vaihtelee suuresti eri jäsenvaltioissa.

Yhteistuotannosta saatava kokonaistuotanto väheni hieman vuonna 2009, varsinkin teollisuudessa. Tähän oli todennäköisesti syynä talouden laskusuhdanne, jota seurasi elpyminen vuonna 2010. Vuosina 2008–2009 sähköntuotantokapasiteetti on lisääntynyt mutta sähköntuotanto vähentynyt, mikä on osoitus kapasiteetin vajaakäytöstä. Yhteistuotannolla tapahtuva lämmöntuotanto on vakiintunut, eikä vähentymisestä ole merkkejä, ja kaiken kaikkiaan kasvu on ollut tasaista vuodesta 2004. Maltillinen lisäys johtuu etupäässä kaukolämmön käytön lisääntymisestä asuin-, liike- ja palvelurakennusten alalla.

Yhteistuotannon osuus lämmöntuotannossa vaihtelee eri maissa: se on yli 30 prosenttia Ruotsissa (40 %), Bulgariassa (33 %), Tšekissä (33 %) ja Virossa (31 %) ja alle 1 prosentti Kreikassa, Maltalla ja Kyproksella. Maakaasun käyttö yhteistuotannon polttoaineena on lisääntynyt tasaisesti tällä kaudella (39 prosentista 48 prosenttiin), kun taas kivi- ja ruskohiilen käyttö on vähentynyt (35 prosentista 21 prosenttiin). Biomassan ja biokaasun käyttö on yleisesti ollut kasvusuunnassa (9 prosentista 15 prosenttiin vuosina 2005–2010). Yleisimmin käytetty tekniikka on edelleen väliottolauhdutusturbiini, mutta sen käyttö on tasaisesti vähentynyt (40 prosentista 36 prosenttiin vuosina 2005–2010), kun taas yhdistetyn syklin kaasuturbiinien (CCGT) käytön osuus on kasvussa (23 prosentista 29 prosenttiin vuosina 2005–2010). Vaikka tehokkaan yhteistuotannon osuus sähkömarkkinoilla on kaiken kaikkiaan kasvanut, edistyminen on ollut vähäistä: tehokkaan yhteistuotannon osuus on kasvanut vain 12 prosenttiin sähköntuotannosta sen sijaan, että olisi saavutettu jäsenvaltioiden kansallista potentiaalia koskevissa analyyseissä määritetty 21 prosentin taloudellinen potentiaali²³.

²¹ Megavattia.

²² Terawattituntia.

²³ Energiatehokkuusdirektiivin vaikutusten arviointi, liite X (SEC(2011) 779 lopullinen).

PÄÄTELMÄT

Käytännössä energiapalveludirektiivin täytäntöönpanon tuloksena on toteutettu ennen kaikkea energian loppukäyttöä koskevia toimenpiteitä, esimerkiksi rakennusten perusparannus- ja kunnostusohjelmia. Jäsenvaltioiden energiatehokkuutta koskevista toimintasuunnitelmista ilmenee, että jäsenvaltiot ovat vuoteen 2010 saakka saavuttaneet suuria loppuenergian säästöjä, minkä vuoksi voidaan päätellä, mukaan useimmat jäsenvaltiot ylittävät vaivatta vuodelle 2016 asetetun yhdeksän prosentin ohjeellisen tavoitteen. Tämä on rohkaisevaa ja osoittaa, että jäsenvaltioiden sitoutuminen tuottaa tuloksia energiansäästöinä. Saavutettua edistystä olisi pidettävä yllä, jotta EU saavuttaisi vuodeksi 2020 asetetun kunnianhimoisen 20 prosentin energiansäästötavoitteen ja energiatehokkuusdirektiivi saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä ja pannaan täytäntöön, sillä kyseiset välineet ovat avainasemassa säästötavoitteen saavuttamisessa.

Yhteistuotantodirektiivin osalta voidaan todeta, että tehokkaalla yhteistuotannolla tapahtuvan sähköntuotannon osuus on kasvanut hieman pääasiassa siksi, että kaukolämmön käyttö asuin-, liike- ja palvelurakennusten aloilla on lisääntynyt. Yhteistuotannolla tapahtuva lämmöntuotanto on kasvanut tasaisesti vuodesta 2004.

Ehdotuksia energiapalvelu- tai yhteistuotantodirektiiveihin sisällytettävistä lisätoimista tai näihin direktiiveihin tehtävistä tarkistuksista ei tässä vaiheessa pidetä tarkoituksenmukaisina. Tämä johtuu siitä, että molemmat direktiivit aiotaan kumota ja kumottavien direktiivien säännökset on otettu energiatehokkuusdirektiiviin, jossa jäsenvaltioille on säädetty tiukempia velvoitteita.